

وزارت علوم، تحقیقات و فناوری
پژوهشکده امام خمینی(س) و انقلاب اسلامی
وابسته به مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (س)

عنوان:

تطبيق مبانی فقهی حقوقی در کاربرد سلول‌های بنیادی با رویکردی بر نظرات حضرت امام خمینی(ره)

استاد راهنما:

آیت الله سید محمد بجنوردی

استاد مشاور:

آیت الله سید مصطفی محقق داماد

پژوهشگر:

خدیدجه احمدخان بیگی

آذر ۱۳۹۵

کلیه حقوق مادی و معنوی این پایان نامه متعلق به پژوهشکده می‌باشد.

چاپ پایان نامه و استخراج مقاله از پایان نامه باید به نام پژوهشکده، با تأیید استاد راهنما و با مجوز معاونت پژوهشی باشد.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

ب

تقدیم به آنان که با قطره قطره خون خود آیه قرآن را تفسیر کردند.
حماسه افرینان بی نام و نشان عرصه ایثار و شهادت همانان که گمنامی را در زمین
برگزیدند و در آسمان ها نام آور شدند و تقدیم به امامشان روح الله الموسوی الخمینی

و

تقدیم به پدر و مادر بزرگوارم که سلوک زندگی اشان راه بندگی را بر من آسان ساخت ...
و تقدیم به همسر عزیز و فرزندان عزیزتر از جانم که همراهی آنها بزرگترین تکیه
گاهم بود ...

تقدیر و تشکر

سپاس و ستایش خدای جل الجلاله که آثار قدرت او بر چهره روز روشن و انوار حکمت او در دل شب تار درخشان صلوات خدا بر انبیاء و اولیاء و تمام علمای شیعه از صدر تا کنون که پویایی فقه شیعه در طول تاریخ مدیون مجاهدت‌های آنها است.

بدینوسیله از استادان بزرگوارم حضرت آیت الله سید محمد بجنوردی و حضرت آیت الله سید مصطفی محقق داماد عالمان آزاد اندیش و نوآور که توفیق همراهی با آنان را در این پژوهش داشتم و همچنین از داوران محترم سرکار خانم دکتر افضلی و سرکار خانم دکتر دانشپور که بزرگوارانه داوری این رساله را پذیرفتند و همچنین ریاست محترم پژوهشکده امام خمینی جناب آقای دکتر روحانی و تمامی کارمندان معاونت پژوهش و آموزش به خصوص جناب آقای کاظمی و مسئولین کتابخانه مرکز تحقیقات اخلاق دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی و تمام اساتید و دوستانی که در این کار پژوهشی مساعدت نمودند همچنین مادر، خواهر مهربانم، همسر و فرزندان گرامی‌ام، که بی‌همراهی آنان این پژوهش میسر نبود، کمال تقدیر و تشکر دارم.

" اذا عجز الانسان عن شكر منعم / فقال جزاك الله خيرا و قد كفى "

شماره: ۵۴۲۷/۴۹۱۴۸
تاریخ: ۱۳۹۵/۱۱/۱۴
پیوست:

پژوهشکده امام خمینی (س) و انقلاب اسلامی
وابسته به مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی

باسمه تعالی

صورت جلسه دفاع از رساله دکتری

با حمد و سپاس به درگاه خداوند متعال و با استعانت از حضرت ولیعصر (عج) و با درود و سلام به روان پاک حضرت امام خمینی (س) جلسه دفاع از رساله دکتری خانم خدیجه احمدخان بیگی دانشجوی رشته فقه و مبانی حقوق و اندیشه امام خمینی (س) تحت عنوان: «بررسی مبانی فقهی و کاربرد سلولهای بنیادی با رویکردی بر نظرات حضرت امام خمینی (س)» در تاریخ ۱۳۹۵/۹/۳۰ با حضور هیأت داوران در پژوهشکده امام خمینی (س) برگزار گردید. و به موجب آیین نامه دفاع از رساله دکتری، ارزشیابی هیأت داوران به شرح زیر تعیین گردید:

قبول با درجه بسیار خوب امتیاز: ۱۸/۵۰
 قبول مشروط با درجه: (با اصلاح) امتیاز:
شرح اصلاحات مورد نیاز:

توضیح: بنا به مصوبه کمیسیون آموزش و پژوهش پژوهشکده امتیاز پایان نامهها به شرح زیر می گردد:
الف) قابل قبول ۱۵ به بالا
۱- قبول با درجه عالی ۱۹-۲۰
۲- قبول با درجه بسیار خوب ۱۷/۵-۱۸/۹۹
۳- قبول با درجه خوب ۱۷/۹۹-۱۵
ب) غیر قابل قبول کمتر از ۱۵

اعضای هیأت داوران	نام و نام خانوادگی	رتبه علمی	امضاء
۱- استاد راهنما	حضرت آیت الله سید محمد موسوی بجنوردی	استاد	محمد الموسوی البجنوری
۲- استاد مشاور:	جناب آقای دکتر سید مصطفی محقق داماد	استاد	
۳- استاد داور:	سرکار خانم دکتر فرحناز افضلی قادی	استادیار	
۴- استاد داور:	سرکار خانم دکتر افتخار دانشپور	استادیار	

امضاء مدیر گروه: محمد الموسوی البجنوری
امضاء نماینده تحصیلات تکمیلی: [Signature]
امضاء مدیر تحصیلات تکمیلی: [Signature]
آدرس: اتوبان تهران - قم، قبل از عوارضی، حرم مطهر امام خمینی (ره)، پژوهشکده امام خمینی (س) و انقلاب اسلامی، تلفن: ۵۱۰۸۵۰۰۰، شماره: ۵۵۲۳۵۶۶۱
www.ri.khomeini.ac.ir - info@ri.khomeini.ac.ir

چکیده
 پژوهشکده امام خمینی^(س) و انقلاب اسلامی

مقطع تحصیلی: دکتری
رشته تحصیلی: فقه و مبانی حقوق و اندیشه امام خمینی(س)
عنوان پایان نامه: تطبیق مبانی فقهی حقوقی در کاربرد سلولهای بنیادی با رویکردی بر نظرات حضرت امام خمینی(ره)
نام و نام خانوادگی دانشجو: خدیجه احمدخان بیگی
استاد راهنما: آیت الله سید محمد بجنوردی
استاد مشاور: آیت الله سید مصطفی محقق داماد
تاریخ شروع پایان نامه: ۱۳۴۶/۸/۲۷
تاریخ اتمام پایان نامه: ۱۴۳۸/۴/۱
<p style="text-align: center;">چکیده شامل هدف تحقیق، روش تحقیق، طرح تحقیق و یافته‌ها و نتایج تحقیق می‌باشد).</p> <p style="text-align: right;">چکیده:</p> <p>یکی از مهمترین پیشرفت های علمی در نیمه دوم قرن بیستم کشف سلولهای بنیادی و استفاده درمانی و پژوهشی از آنها بوده است. سلولهای بنیادی سلولهای تمایز نیافته ای هستند که پتانسیل تبدیل به اکثر بافت های بدن را دارند. بحث های اخلاقی و حقوقی در این حیطه از سال ۱۹۹۸ که محققین برای اولین بار موفق به جدا سازی سلول های بنیادی جنینی انسان شدند شدت گرفت. از همان زمان استفاده از این سلول ها با هدف ایجاد انواع سلول های مورد نیاز بدن و درمان بیماری های مختلف و نیز برای مقاصد پژوهشی و مطالعه بیماری ها مورد توجه دانشمندان قرار گرفت به طوری که مسیر درمان در پزشکی مدرن از دارو درمانی به سلول درمانی تغییر کرده است. کشور ما نیز در سال ۱۳۸۲ به تولید سلول های بنیادی انسانی موفق گردید که این سلول به نام RoyanaHI در جهان به ثبت رسیده است. اما این فناوری در جوامع مختلف با پیامدهای اخلاقی و قانونی وسیعی همراه بوده است. در زمینه استحصال این سلول ها چالش بزرگ نابودی رویان (بلاستوسیت) و زیر پا گذارده شدن شان و مقام انسانی می باشد. در کاربردهای درمانی نه تنها توان سلول های بنیادی در بسیاری از موارد محدود و نامعلوم است بلکه استفاده از آنها (سلولهای بنیادی جنینی) پیامدهای منفی جدی در بردارد، همچنین عدم رضایت آگاهانه بیمار در پیوند و عدم جبران خسارت های آزمودنی های انسانی و بیم از سود جویی های مادی از جمله مهمترین مسائلی است که در این حوزه مطرح است. لذا در این خصوص سازمان های جهانی از جمله سازمان ملل متحد، یونسکو و سازمان جهانی بهداشت و همچنین کشورهای مختلف تلاش های گسترده ای را جهت وضع قوانین آغاز نموده اند. از آنجا که تا کنون در ایران مقررات لازم الاجرا در این زمینه نگاشته نشده است و سازکارهای قانونی بر روند استفاده از این سلول ها در مراکز درمانی و پژوهشی وجود ندارد و با عنایت به ضرورت توجه عمیق و فوری به جوانب این فناوری جدید لزوم تبیین مبانی فقهی جهت تدوین قوانین حقوقی به چشم میخورد. هدف ما این است که در این پژوهش با استفاده از مطالعات میان رشته ای در دو حوزه علوم زیستی و فقه پویای امامیه با استفاده از ادله فقهی و اصول شریعت با برگرداندن فروع جدید به اصول پایه و تطبیق کلی بر مصادیق خارجی و با الهام از روش اجتهادی حضرت امام خمینی(ره) که اجتهاد در بستر زمان و مکان می باشد حکم فقهی را در این موضوعات جدید بیابیم و جهت تبیین مقررات حقوقی ارائه دهیم.</p> <p style="text-align: right;">کلید واژه: مبانی فقهی حقوقی، مسئولیت پزشک، قراردادهای درمانی، جایگاه رضایت، مشروعیت عمل</p>

Abstract

Research Institute of Imam Khomeini and Islamic Revolution

Degree: Doctorate of Philosophy
Course of study: jurisprudence, Principles of law and Imam khomain is thou ghts
Title: Adaptation of Jurisprudential and Legal Principles to the Application of Stem Cells, Regarding to Imam Khomeini's Opinions
Researcher: khadija Ahmad khanbeigi
Supervisor: Ayatollah sayyid Mohammad Mousavi Bojnordy
Co-supervisor: Ayatollah Sayyid Mostafa Mohaghegh Damad
Starting Date: 215.06.15
Completing Date: 2016.12.31
Abstract <p>One of the most important scientific advances in the second half of the twentieth century was discovering the stem cells and therapeutic and research apply of them. Stem cells are undifferentiated cells that have the potential to become the most body tissues. Ethical and legal debate in this area for the first time since 1998 that researchers managed to isolate human embryonic stem cells have been intensified. From the very time, the use of such cells has been discussed by scientists in order to produce many body cells and cure different diseases in addition to research trends and study of diseases. It changed the method of modern medicine from drugs to therapeutic cells. Iran also managed to produce human stem cells in 2003, which the cell has been registered in the name of RoyanaH1 in the world. But this technology was followed by a wide variety of ethical and legal consequences; the big challenge in terms of extracting cells is destroying embryos and violating the dignity of human being. In therapeutic applications of stem cells, not only the ability of stem cells in most cases is limited and unknown, but their use (embryonic stem cells) can lead to serious negative consequences. The lack of informed consent and compensation of transplant patients in human subjects and the fear of material benefits, all are of the most important issues that have been raised. In this regard, international organizations including the United Nations, UNESCO and the World Health Organization as well as different countries have begun extensive efforts to legislate on the issue. Since the incumbent regulations has not been still written down and the legal materials of the process of its usage has not been issued by the research and therapeutic centers and because of the essential and deep attention to the causes of such a new technology, we need to clarify new legal principles in order to issue new legal rules. So, regarding interdisciplinary studies in both areas of biology and Imami dynamic jurisprudence by means of legal arguments and bases of the Law, referring the new branches to the principles, identification of the general rules to the examples, and regarding to Imam Khomeini's juristic method based on place and time, the present dissertation aims to find new legal rules and clarify juristic commands on the issue.</p> <p>Key words: Comparison of Jurisprudential and legal, Medical responsibility, contracts therapy, consent position, legitimation of Action.</p>

الخلاصه

معهد الامام الخميني و الثورة الاسلاميه للدراسات

المرحلة الدراسية: دكتوراه
الفرع الدراسي: التقه و مبادئ الحقوق الاسلامي
عنوان الرسالة: "تطبيق الأسس الفقهية القانونية لاستخدام الخلايا الجذعية من وجهة نظر الإمام الخميني"
اسم و شهره الطالبه: خديجه احمدخان بيگي
الاستاذ المرشد: آية الله السيد محمد الموسوي البجنوردي
الاستاذ المستشار: آية الله السيد مصطفى محقق داماد
تاريخ بدء الكتابه: ١٤٣٦/٨/٢٧
تاريخ ختمها: ١٤٣٨/٤/١
الخلاصه <p>إن كُشف الخلايا الجذعية واستخدامها الصحيّ و البحثي كان من أهمّ جوانب التقدم العلمي في المنتصف الثاني من القرن العشرين. إنّ الخلايا الجذعية هي خلايا غير مميزة لديها إمكانية التحويل إلى معظم أنسجة الجسم. تكثفت المناقشات الأخلاقية و القانونية في هذا الإطار، منذ سنة ١٩٩٨م؛ حيث نجح الباحثون لأول مرة، في فصل الخلايا الجذعية للجنين البشري. و منذ تلك الآونة، أخذت العلماء استخدام هذه الخلايا بعين الاعتبار لغرض إنشاء أنواع الخلايا المطلوبة لعلاج الأمراض المختلفة و كذلك للأغراض البحثية و دراسة الأمراض؛ بحيث تحوّل اليوم مسار العلاج في الطب الحديث، من العلاج بالأدوية إلى العلاج بالخلايا. و قد نجح بلدنا ايران في سنة ١٣٨٢هـ.ش، في إنتاج الخلايا الجذعية البشرية و قد تمّ تسجيل هذه الخلية باسم RoyanaHI في العالم. و قد رافقت هذه التقنية نتائج أخلاقية و قانونية شاسعة. إنّ الصراع الكبير في أرضية استحصال هذه الخلايا، هو تدمير رويان (بلاستوسيت) في عملية إنتاج هذه الخلايا و انتهاك كرامة الإنسان و منزلته. و في التطبيقات الصحية، ليست قوة الخلايا الجذعية محدودة و غير معروفة فقط، بل إنّ لاستخدامها (الخلايا الجذعية الجنينية) نتائج سلبية خطيرة و كذلك عدم موافقة المريض الواعية على التطعيم و عدم تعويض الأضرار الناتجة عن الإختبارات البشرية و الخوف من الإستغلال و الأرباح المادية؛ هي من أهمّ القضايا المقترحة في هذا المجال. و لذلك قد بدأت المنظمات العالمية كمنظمة الأمم المتحدة، يونسكو و منظمة الصحة العالمية و هكذا الدول المختلفة، جهوداً واسعة النطاق لوضع القوانين في مجال تطبيق و استخدام هذه الخلايا. و من أجل أنه لم تتم في ايران كتابة الأحكام سارية المفعول في هذا المجال، و لم توجد الآليات القانونية في عملية استخدام هذه الخلايا في المراكز الصحية و البحثية، و نظراً إلى ضرورة الإهتمام الفوري و العميق بجوانب هذه التقنية الجديدة و استناداً إلى الأصل الرابع من الدستور الإيراني؛ يبدو لزوم شرح الأسس الفقهية لتوفير القواعد القانونية. و أما نحن في هذه الدراسة، فنحاول أن نبحت عن الأحكام الفقهية في هذه المواضيع الجديدة و أن نعطيها لتبيين القواعد القانونية؛ و هذا الأمر يتم من خلال الاستفادة من الدراسات متعددة التخصصات في حوزتي علوم الإحياء و الفقه الإمامي الديناميكي؛ بالاستفادة من الأدلة الفقهية و أصول الشريعة، مع عودة الفروع الجديدة إلى المبادئ الأساسية و المطابقة العامة على المصاديق الخارجية، مستلهمين من طريقة حضرة الامام الخميني الاجتهادية و هي الاجتهاد في سرير الزمان و المكان. إنّ كُشف الخلايا الجذعية و استخدامها الصحيّ و البحثي كان من أهمّ جوانب التقدم العلمي في المنتصف الثاني من القرن العشرين. إنّ الخلايا الجذعية هي خلايا غير مميزة لديها إمكانية التحويل إلى معظم أنسجة الجسم. تكثفت المناقشات الأخلاقية و القانونية في هذا الإطار، منذ سنة ١٩٩٨م؛ حيث نجح الباحثون لأول مرة، في فصل الخلايا الجذعية للجنين البشري. و منذ تلك الآونة، أخذت العلماء استخدام هذه الخلايا بعين الاعتبار لغرض إنشاء أنواع الخلايا المطلوبة لعلاج الأمراض المختلفة و كذلك للأغراض البحثية و دراسة الأمراض؛ بحيث تحوّل اليوم مسار العلاج في الطب الحديث، من العلاج بالأدوية إلى العلاج بالخلايا. و قد نجح بلدنا ايران في سنة ١٣٨٢هـ.ش، في إنتاج الخلايا الجذعية البشرية و قد تمّ تسجيل هذه الخلية باسم RoyanaHI في العالم. و قد رافقت هذه التقنية نتائج أخلاقية و قانونية شاسعة. إنّ الصراع الكبير في أرضية استحصال هذه الخلايا، هو تدمير رويان (بلاستوسيت) في عملية إنتاج هذه الخلايا و انتهاك كرامة الإنسان و منزلته. و في التطبيقات الصحية، ليست قوة الخلايا الجذعية محدودة و غير معروفة فقط، بل إنّ لاستخدامها (الخلايا الجذعية الجنينية) نتائج سلبية خطيرة و كذلك عدم موافقة المريض الواعية على التطعيم و عدم تعويض الأضرار الناتجة عن الإختبارات البشرية و الخوف من الإستغلال و الأرباح المادية؛ هي من أهمّ القضايا المقترحة في هذا المجال. و لذلك قد بدأت المنظمات العالمية كمنظمة الأمم المتحدة، يونسكو و منظمة الصحة العالمية و هكذا الدول المختلفة، جهوداً واسعة النطاق لوضع القوانين في مجال تطبيق و استخدام هذه الخلايا. و من أجل أنه لم تتم في ايران كتابة الأحكام سارية المفعول في هذا المجال، و لم توجد الآليات القانونية في عملية استخدام هذه الخلايا في المراكز الصحية و البحثية، و نظراً إلى ضرورة الإهتمام الفوري و العميق بجوانب هذه التقنية الجديدة و استناداً إلى الأصل الرابع من الدستور الإيراني؛ يبدو لزوم شرح الأسس الفقهية لتوفير القواعد القانونية. و أما نحن في هذه الدراسة، فنحاول أن نبحت عن الأحكام الفقهية في هذه المواضيع الجديدة و أن نعطيها لتبيين القواعد القانونية؛ و هذا الأمر يتم من خلال الاستفادة من الدراسات متعددة التخصصات في حوزتي علوم الإحياء و الفقه الإمامي الديناميكي؛ بالاستفادة من الأدلة الفقهية و أصول الشريعة، مع عودة الفروع الجديدة إلى المبادئ الأساسية و المطابقة العامة على المصاديق الخارجية، مستلهمين من طريقة حضرة الامام الخميني الاجتهادية و هي الاجتهاد في سرير الزمان و المكان.</p> <p>العلامات الرئيسية: تطبيق الاسس الفقهية القانونيه، مسؤوليهِ الطبيب، العلاجات الطبيه، موقع الرضايه، مشروعيه عمل</p>

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱.....	مقدمه.....
۲.....	سوالات رساله.....
۲.....	فرضیه اصلی.....
۳.....	ضرورت واهداف پژوهش.....
۴.....	پیشینه پژوهش.....
۵.....	ساختار رساله.....
۵.....	روش ونتایج پژوهش.....

بخش اول: کلیات و مفهوم شناسی موضوعی کاربردهای سلول‌های بنیادی

۹.....	مطالب این بخش در دوفصل بیان شده است.....
۱۰.....	فصل اول: مفهوم‌شناسی موضوعی.....
۱۱.....	مبحث اول: سلول‌های بنیادی ومراحل تشکیل جنین.....
۱۱.....	گفتار اول: سلول و اجزای آن.....
۱۲.....	گفتار دوم: تقسیمات سلولی.....
۱۴.....	گفتار سوم: مراحل تشکیل جنین.....
۱۵.....	مبحث دوم: سلول‌های بنیادی، مشکلات و چالش‌های کاربردهای آن در پژوهش و درمان.....
۱۵.....	گفتار اول: خصوصیات سلول‌های بنیادی.....
۱۶.....	بند اول: تمایز در سلول‌های بنیادی.....
۱۷.....	بند دوم: انواع سلول‌های بنیادی.....
۱۸.....	گفتار دوم: مشکلات و چالش‌های کاربردهای سلول‌های بنیادی.....
۱۸.....	بند اول: هدف از مطالعه سلول‌های بنیادی.....
۱۹.....	بند دوم: چالش‌های کارآزمایی‌های بالینی وتحقیقات درمانی.....
۲۱.....	مبحث سوم: رویکرد کشورها در استفاده از سلول‌های بنیادی بالغ و جنینی.....
۲۱.....	گفتار اول: جواز استفاده از سلول‌های بنیادی بالغ.....
۲۲.....	گفتار دوم: جواز استفاده از سلول‌های بنیادی رویانی.....
۲۴.....	گفتار سوم: منابع تهیه رویان جهت استحصال سلول‌های بنیادی.....
۲۴.....	بند اول: رویان‌های ایجاد شده از طریق IVF یا سایر روش‌های کمک‌باروری.....
۲۵.....	بند دوم: ایجاد رویان از طریق شبیه سازی درمانی(با روش انتقال هسته ی سلول).....
۲۵.....	بند سوم: رویان‌های سقط شده.....
۲۵.....	بند چهارم: واردات رده‌های سلول بنیادی.....
۲۶.....	بند پنجم: استفاده از منابع جایگزین.....

گفتار چهارم: رویکرد نهادهای بین‌المللی در کاربردهای سلول‌های بنیادی	۲۷
گفتار پنجم: اصول و شرایط بین‌المللی استفاده از سلول‌های بنیادی	۲۹
اصول و شرایط مشترک و چارچوب‌های کلی بین‌المللی	۳۰
بند اول: همانندسازی مولد	۳۰
بند دوم: ممنوعیت روابط مالی (در ارتباط با اجزای بدن انسان)	۳۱
بند سوم: ممنوعیت خرید و فروش گامت و رویان	۳۱
بند چهارم: رضایت آگاهانه	۳۲
فصل دوم: مراحل موضوع شناسی و فرایند حکم شناسی	۳۴
مبحث اول: مفهوم شناسی فقه (دیدگاه‌های حضرت امام) و گستره کاربرد آن	۳۷
گفتار اول: مفهوم شناسی فقه	۳۷
بند اول: معنای لغوی	۳۷
بند دوم: سیر تاریخی تحول مفهوم فقه	۳۷
گفتار دوم: تعیین گستره کاربرد و قلمرو فقه	۳۸
مبحث دوم: مراحل موضوع شناسی	۴۰
بند اول: موضوع چیست	۴۰
گفتار اول: موضوع شناسی و ضرورت آن در فقه	۴۰
گفتار دوم: نقش علوم بشری در موضوع شناسی فقهی	۴۲
گفتار سوم: تحول موضوعات و تاثیر زمان و مکان	۴۴
بند اول: تاثیر تحول موضوعات در تحول احکام	۴۴
بند دوم: تاثیر زمان و مکان در اجتهاد از دیدگاه امام خمینی (ره)	۴۵
مبحث سوم: فرایند حکم شناسی	۴۷
گفتار اول: حکم اولیه و حکم ثانویه	۴۷
بند اول: شرایط تبدیل حکم اولیه به ثانویه	۴۷
گفتار دوم: مسائل مستحدثه	۴۸
بند اول: جایگاه عناوین ثانویه در کاربردهای سلول‌های بنیادی	۴۹
بند دوم: تاثیر دیدگاه‌های حضرت امام خمینی (ره) بر کاربردهای سلول‌های بنیادی	۵۳
بخش دوم: بررسی مبانی فقهی حقوقی در کاربردهای سلول‌های بنیادی	
فصل اول: مبانی فقهی حقوقی در استحصال سلول‌های بنیادی جنینی	۵۷
فصل اول: مبانی فقهی حقوقی در استحصال سلول‌های بنیادی جنینی	۵۸
مبحث اول: حیات سلول‌های رویانی	۵۹
گفتار اول: حیات سلولی	۵۹
بند اول: انواع حیات	۵۹
بند دوم: قرآن کریم و مراحل حیات در سلول‌های رویانی	۵۹
مبحث دوم: بررسی چگونگی ولوج روح در جنین	۶۳

گفتار اول: ولوج روح در قرآن کریم.....	۶۴
گفتار دوم : ولوج روح در روایات.....	۶۵
گفتار سوم: نشانه‌های ولوج روح در جنین.....	۶۸
بند اول: ولوج روح به اعتبار علائم رشد و تکامل جسمی.....	۶۸
بند دوم : ولوج روح به اعتبار زمان.....	۶۹
بند سوم : ولوج روح به اعتبار علائم فیزیکی.....	۷۱
گفتار چهارم: استحصال سلول های بنیادی و اعجاز علمی قرآن.....	۷۳
بند اول : ولوج روح در جنین یکی از وجوه اعجاز علمی قرآن.....	۷۳
بند دوم : استحصال سلول های بنیادی و ولوج روح در جنین انسانی.....	۷۳
مبحث سوم : استحصال سلول های بنیادی از دیدگاه فقه و حقوق.....	۷۶
گفتار اول : شان و جایگاه جنین انسانی.....	۷۶
بند اول : حرمت نابودسازی رویان.....	۷۷
بند دوم : ممنوعیت نابودسازی رویان.....	۷۸
بررسی سه فرض.....	۷۹
گفتار دوم : استحصال سلولهای بنیادی و اصول عملیه.....	۸۰
بند اول: اصاله الحلیه.....	۸۰
جایگاه اصاله الحلیه در استحصال سلول های بنیادی.....	۸۱
بند اول : اصاله البرائت.....	۸۱
جایگاه اصاله البرائت در استحصال سلول های بنیادی.....	۸۲
بند سوم: قواعد فقه اسلامی در توجیه کاربرد سلول های بنیادی جنینی.....	۸۳
۱- جایگاه قاعده مصلحت در استحصال سلول های بنیادی.....	۸۳
۲- جایگاه قاعده تراحم در استحصال سلول های بنیادی جنینی.....	۸۵
فصل دوم: مبانی فقهی حقوقی کاربرد های درمانی سلول های بنیادی.....	۸۹
مبحث اول : مسئولیت و ضمان پزشک و کادر درمان در تحقیقات درمانی سلول های بنیادی.....	۹۰
گفتار اول: مبنا، ارکان و جهات مسئولیت مدنی پزشک در تحقیقات درمانی سلولهای بنیادی.....	۹۱
بند اول : ماهیت مسئولیت مدنی پزشک در تحقیقات درمانی سلول های بنیادی.....	۹۲
بند دوم : مبنا، حقوقی مسئولیت مدنی پزشک در تحقیقات درمانی سلول های بنیادی.....	۹۳
بند سوم: ارکان مسئولیت مدنی مبتنی بر تقصیر در تحقیقات درمانی سلولهای بنیادی.....	۹۷
بند چهارم : جهات مسئولیت مدنی پزشک در تحقیقات درمانی سلول های بنیادی.....	۱۰۰
مرجع تشخیص مشروعیت اعمال جراحی یا درمانی در مستحدثات پزشکی.....	۱۰۲
نظریه اول- عدم ضمان پزشک،.....	۱۱۰
گفتار دوم : نظریه سوم.....	۱۱۱
بند اول : روایات.....	۱۱۳
بند دوم: اجماع.....	۱۱۵

۱۱۷ بندسوم: اطلاق برخی قواعد فقهی
۱۲۰ مبحث دوم: ماهیت و چگونگی صحت قراردادهای درمان سلولهای بنیادی
۱۲۰ گفتار اول: ماهیت حقوقی قرارداد درمان
۱۲۰ بند اول: خصوصیات عقود نامعین (قرارداد خصوصی)
۱۲۲ بند دوم: خصوصیات قرارداد درمان (نظریه عقد نامعین)
۱۲۴ بند سوم: شرایط تحقق قرارداد درمان
۱۲۵ گفتار دوم: صحت قرارداد های درمانی سلول های بنیادی
۱۲۶ بند اول: قصد و رضای طرفین در قرارداد های درمانی سلول های بنیادی
۱۲۶ بند دوم: بررسی اهلیت عام جهت انعقاد قرارداد های درمانی سلول های بنیادی
۱۲۹ بند سوم: مشروعیت مورد معامله در قرارداد های درمانی سلول های بنیادی
۱۳۳ بند چهارم: مشروعیت جهت درمان
۱۳۵ مبحث سوم: جایگاه رضایت و برائت بیمار در تحقیقات درمانی سلولهای بنیادی
۱۳۵ گفتار اول : شرایط رضایت نافذ در تحقیقات درمانی سلول های بنیادی
۱۳۶ بند اول : اهلیت بیمار در اعلام رضایت
۱۳۶ بند دوم : آزادانه بودن رضایت
۱۳۷ بند سوم : آگاهانه بودن رضایت
۱۳۹ بند چهارم : معیار کفایت اطلاعات جهت نفوذ در رضایت
۱۴۱ گفتار دوم: چگونگی اخذ رضایت در تحقیقات درمانی سلول های بنیادی
۱۴۴ گفتار سوم: رضایت در درمان از دیدگاه فقه و حقوق
۱۴۴ بند اول: جایگاه قاعده سلطنت
۱۴۵ بند دوم: جایگاه اذن در تصرف
۱۴۶ بند سوم: جایگاه قاعده هشدار و چالش های توسعه علوم سلولهای بنیادی
۱۴۷ بند چهارم: حدود اختیار بیمار در پذیرش ضررهای ناشی از تحقیقات درمانی سلول های بنیادی
۱۵۰ گفتار چهارم : نقش برائت در تحقیقات درمانی سلول های بنیادی
۱۵۱ بند اول: چالش حقوقی
۱۵۳ بند دوم : دیدگاه فقها و حقوقدانان در حل تعارض قوانین
۱۵۷ مبحث چهارم : جبران خسارت در کاربردهای سلولهای بنیادی
۱۵۸ گفتار اول : مفهوم ضرر، ماهیت و انواع آن
۱۵۹ بند اول : ضرر مفهومی عرفی است
۱۵۹ بند دوم : انواع ضرر و زیان
۱۶۱ بند سوم: شرایط ضرر قابل مطالبه
۱۶۶ گفتار دوم : بار اثبات دعوا در مسئولیت مدنی ناشی از تحقیقات درمانی سلول های بنیادی
۱۶۶ بند اول: اقامه دعوا مبتنی بر عدم اخذ رضایت آگاهانه
۱۶۷ بند دوم : اقامه دعوا مبتنی بر قصور پزشکی در تحقیقات درمانی سلولهای بنیادی

۱۶۸	بند سوم موارد تفصیر در تحقیقات درمانی سلولهای بنیادی.....
۱۷۳	گفتار سوم : چگونگی محاسبه و جبران ضررهای ناشی از کاربردهای سلول های بنیادی.....
۱۷۴	بند اول: جبران ضررهای جسمانی در حقوق ایران.....
۱۷۷	بند دوم: روش های جایگزین جبران خسارت ناشی از تحقیقات درمانی سلول های بنیادی.....
۱۸۲	نتیجه گیری:.....
۱۸۸	فهرست منابع.....

مقدمه

یکی از مهمترین پیشرفت های علمی در نیمه ی دوم قرن ۲۰ کشف سلول های بنیادی و استفاده ی در مانی و پژوهشی از آنها بوده است. سلول های بنیادی سلولهای غیر جنسی و تمایز نیافته ای هستند که برخلاف سایر سلول های بدن توانایی توام قدرت تکثیر و تمایز را دارند. از این رو اهمیت سلول های بنیادی به علت دو خاصیت عمده آنها می باشد یکی ظرفیت بالای باز سازی خود ترمیمی و دوم توانایی تمایز به انواع مختلف رده های سلولی.

سلول های بنیادی بر اساس محل و زمان شکل گیری به دو گروه اصلی تقسیم می شود ۱- سلول های بنیادی رویانی ۲- سلول های بنیادی بالغ. همچنین از لحاظ تئوری این سلول ها نوید بخش درمان بسیاری از بیماری ها خواهد بود به طوری که مسیر درمان در پزشکی مدرن را از دارو درمانی به سلول درمانی تغییر داده است.

اما این فناوری در جوامع مختلف پیامد های حقوقی اخلاقی بسیاری داشته است. از عمده مسائل حقوقی و چالش های فقهی در استحصال سلولهای بنیادی از بین رفتن یک جنین (رویان) در جریان تولید سلولهای بنیادی استفاده ابزاری از رویان و پایمال شدن شان و کرامت انسانی می باشد. در کاربردهای درمانی نیز از آن جا که روش درمان آزمایشی است تحقیقات درمانی^۱ با سلولهای بنیادی بدون سپری شدن مراحل کلینیکی و سود جوییهای مالی و خطرات و اثرات جانبی تحقیقات درمانی که لازم است این نوع تحقیقات نوین که دانش محدود امروزی به کلیه جوانب و پیامدهای آن پی نبرده با محدودیت و نظارت نهادهای ذی صلاح انجام بگیرد تا بتواند به بهبود سلامت برای همه انسانها منجر شود بنابراین در پژوهش های علوم پزشکی باید تلاش گردد با تدوین قوانین لازم الاجرا جهت حمایت از کارآزمایان انسانی با حفظ حداکثر حقوق و آزادی فردی و اجتماعی حداقل مخاطرات درمانی و پژوهشی تامین و تضمین گردد.

کشور ما نیز در سال ۱۳۸۲ به تولید سلول های بنیادی انسانی موفق گردید این سلول به عنوان royan در جهان به ثبت رسیده است... در معدود کشورهایی که پژوهش و کاربرد سلول های بنیادی در آنها رواج یافته است پاره ای قوانین و مقررات در این خصوص شکل گرفته است. اما در ایران (به جز قانون اهدای جنین مصوب سال ۱۳۸۲ و قانون سقط درمانی مصوب سال ۱۳۸۴ و راهنمای اخلاقی

^۱ - مقصود از تحقیقات درمانی مواردی است که پزشک در حالتی قرار دارد که معالجه بیمار با اصول علمی ثابت شده میسر نیست. در این موارد پزشک در صورت رضایت بیمار موظف است هر معالجه جدیدی را که آخرین امید به نجات بیمار در آن باشد را تجربه نماید با عنایت به اینکه تحقیقات درمانی خطرهایی را در بر دارد، معمول بر این است که ابتدا آن را بر روی حیوانات تجربه می کنند. در حالی که محک حقیقی برای موفقیت معالجه بایستی بر روی انسان تجربه شود و این امر مخاطراتی دارد و امکان موفقیت یا عدم آن وجود دارد و حتی ممکن است منجر به فوت بیمار گردد. حال این سؤال مطرح می شود که آیا پزشک حق دارد زندگی بیمار خود را برای انجام تجربه ای به خطر اندازد؟

پژوهش بر گامت و جنین) هنوز قوانین و مقررات لازم الاجرا برای ساختار مند کردن استحصال و کاربردهای آن تدوین نشده است.^۱

پژوهش های سلولهای بنیادی هنوز در آغاز راه قرار دارد و با توجه به فواید گسترده ای که می تواند با پیشرفت این فناوری حاصل شود باید در جهت رفع چالش های فقهی حقوقی و اخلاقی آن قدم برداشت. از جمله اهداف فقه در زمانه ما آگاهی و برخورد درست با مسائل مستحدثه است، لذا برای شناخت هویت و ابعاد موضوع مسئله مستحدثه نیازمند گزاره های علمی هستیم، از اینرو به نظر می رسد موضوع شناسی کلید ربط فقه با علوم جدید است این فناوری جدید که یکی از مستحدثات فقهی به شمار می آید چالش های زیادی را در حیطه فقهی حقوقی و اخلاقی به همراه داشته است. از آنجا که فقه متکلف ساماندهی همه اعمال انسان و پاسخگویی نیازهای بشر چه جمعی و چه فردی می باشد^۲ لذا امروزه بزرگترین ضرورت در فقه و حقوق درگیر کردن آن با مسائل جدید و نوآمد و به اصطلاح مستحدثه فقهی می باشد. که این مهم بستگی تام و تمام به شناخت موضوع و بررسی عناوین آن و چگونگی تعیین جایگاه برای مسائل جدید در هندسه قدیم فقه دارد لذا در این زمینه ما با سوالات بسیاری روبرو هستیم

سوالات رساله

سوال اصلی این است که مبانی فقهی حقوقی استحصال و کاربرد های درمانی سلول های بنیادی، با محوریت مبانی اجتهادی امام خمینی (س) چیست؟

به دنبال این سوال، پرسشهای دیگری به ذهن خطور می کنند که عبارتند از

- ۱- مسئولیت و ضمان پزشک و کادر درمان در تحقیقات درمانی سلول های بنیادی چیست؟
- ۲- ماهیت و چگونگی صحت قرارداد های درمان سلول های بنیادی
- ۳- جایگاه رضایت و براءت در تحقیقات درمانی سلول های بنیادی
- ۴- بهترین روش جبران خسارت در تحقیقات درمانی سلول های بنیادی چیست؟
- ۵- شرایط مشروعیت عمل در تولید و درمان با روش سلول های بنیادی چیست؟

فرضیه اصلی:

در نگارش این رساله فرضیه اصلی این است که در استحصال و کاربردهای درمانی و تحقیقاتی سلول های بنیادی ما با چالش های زیادی روبرو هستیم که قواعد عمومی و نظام سنتی مسئولیت مدنی کادر درمان نمی تواند ضمانت اجرایی مناسب برای جبران خسارات ناشی از تحقیقات درمانی برای آزمودنی و پژوهشگران باشد. جایگاه رضایت و براءت در تحقیقات درمانی سلول های بنیادی شکل

^۱ - نژادسروری، نسرین تحقیقات سلول های بنیادی و ضرورت قانونگذاری، اخلاق پزشکی، سال ۵، ش ۱۷.

^۲ - موسوی خمینی، روح الله، الرسائل، ج ۲، ص ۹۵.

ویژه‌ای دارد و باید مانع از خسارات بلاجبران باشد. جهت ضابطه‌مندی در کنار میثاق‌های اخلاقی و قواعد حرفه‌ای نیازمند قراردادهای ویژه درمانی هستیم.

ضرورت و اهداف پژوهش

در آینده نزدیک قدرت‌های جهانی در دست کشور های دارای فناوری های نوین زیستی خواهد بود و دستاورد های علمی مطالعات سلول های بنیادی یکی از مهم ترین این فناوری ها می باشد لذا با توجه به استراتژیک بودن موضوع پژوهش های آن با اولویت اول در کشور است. پژوهشگران از یک سو با بیماران نیازمند به درمان روبرو هستند و از طرف دیگر با عوارض نا شناخته درمان های تحقیقاتی. در تمام زمینه های پزشکی به ثمر رسیدن یک درمان تحقیقاتی که در مراحل اولیه قرار دارد به عنوان یک روش تجربی و در دست آزمایش و تحقیق است و نیازمند طی کردن مراحل بلند و پیچیده است که لازمه آن چندین سال آزمایشات پیش بالینی، و پیگیری های مستمر و طاقت فرسا پزشک و بیمار که گاهی همراه با شکست و ناکامی است لذا این تحقیقات درمانی باید بر اساس ضوابط و مقررات قانونی صورت گیرد.

از آنجا که در این حوزه تا به حال قوانین لازم الاجر تدوین نگردیده ضرورت باز کاوی منابع فقهی با هدف طرح چالش های پزشکی در این حوزه به چشم میخورد لذا با استناد به اصل چهارم قانون اساسی میتوان با تفقه در منابع فقهی و با تطبیق آن با نظام فقهی حقوقی فقه امامیه راه حل مستحدثات پزشکی را در این حیطه یافت.

پژوهش های سلولهای بنیادی هنوز در آغاز راه قرار دارد و با توجه به فواید گسترده ای که می تواند با پیشرفت این فناوری حاصل شود باید در جهت رفع چالش های فقهی حقوقی و اخلاقی برای اهداف ذیل قدم برداشت.

- ۱- تطبیق مبانی فقه امامیه با جدیدترین دستاوردهای درمانی و پژوهشی سلول های بنیادی
- ۲- رفع چالش های فقهی و حقوقی ناظر بر استحصال سلول های بنیادی و کار بردهای پژوهشی و درمانی و وضع قوانین و مقررات حقوقی جهت:

الف) استحصال سلول های بنیادی جنینی جهت پژوهش و درمان

ب) استفاده از سلول های بنیادی بالغ جهت پژوهش و درمان

ج) قراردادهای درمانی و پژوهشی

د) جبران خسارات کامل کار آزمای انسانی

ه) قوانین نظارتی بر مراکز پژوهشی و درمانی

پیشینه پژوهش

تاریخچه سلول‌های بنیادی و حتی اصطلاح سلول‌های بنیادی به اواسط قرن ۱۸ میلادی برمی‌گردد. تمام مقالات علمی و پزشکی نیمه دوم قرن نوزدهم درباره ایده‌ای که در آن برخی سلول‌های خاص به انواع مختلف سلول‌ها تبدیل می‌شوند بحث می‌کردند. طرح این موضوع به ویژه در مورد سلول‌های خونی صورت می‌گرفت. دانشمندان می‌دانستند که خون انسان حاوی چندین نوع متفاوت سلول است. آن‌ها چنین تصور می‌کردند که برای تولید انواع متفاوت سلول‌های خونی، سلول‌هایی با خصوصیات سلول‌های بنیادی مورد نیاز است.

اما تا سال ۱۹۶۰ مدرکی مبنی بر وجود سلول‌های بنیادی ارائه نشد. دو دانشمند کانادایی به نام‌های جیمز تیل و ارنست مک کلوچ اولین کسانی بودند که شواهد مستندی ارائه کردند مبنی بر این که سلول‌هایی در مغز استخوان وجود دارند که به تنهایی می‌توانستند کپی‌هایی از خودشان و نیز چندین نوع از سلول‌های خونی را تولید کنند. به این ترتیب، جدیدترین تعریف برای سلول‌های بنیادی ارائه شد.

۲۵ سال بعد از آزمایش‌های تیل و مک کلوچ، ایروینگ وایسمن (Irving Weissman) و همکارانش سلول‌های بنیادی خون‌ساز را از چندین موش تخلیص کردند و نشان دادند که این سلول‌ها می‌توانند سلول‌های خون‌ساز و سیستم ایمنی موشی را که دچار نقص در تولید خون و فاقد سیستم ایمنی است ترمیم کنند. در سال ۱۹۹۲، وایسمن و همکارانش نشان دادند که انسان نیز دارای سلول‌های بنیادی خون‌سازی با توانایی‌های مشابه است. از آن زمان به بعد، او و دانشمندان دیگر، سلول‌های بنیادی را از پوست بافت عصبی و چندین بافت دیگر جداسازی کردند.^۱

پس از کشف سلول‌های بنیادی رویانی و نخستین کشت آنها در ۱۹۸۱ تمام تلاش دانشمندان به کشت و پرورش سلول‌های بنیادی با هدف رسیدن به یک منبع مطمئن برای جایگزینی سلول‌ها و بافت‌های از دست رفته انسان، در طول زمان و در اثر بیماری‌های مختلف، معطوف شده است.

کشور ما نیز در سال ۱۳۸۲ به تولید سلول‌های بنیادی انسانی موفق گردید این سلول به عنوان royan در جهان به ثبت رسیده است... در معدود کشورهایی که پژوهش و کاربرد سلول‌های بنیادی در آنها رواج یافته است پاره ای قوانین و مقررات در این خصوص شکل گرفته است. اما در ایران (به جز قانون اهدای جنین مصوب سال ۱۳۸۲ و قانون سقط درمانی مصوب سال ۱۳۸۴ و راهنمای اخلاقی پژوهش بر گامت و جنین) هنوز قوانین و مقررات لازم الاجرا برای ساختار مند کردن استحصال و کاربردهای آن تدوین نشده است.^۲

^۱ Lawrence S. B Goldstein MEGSCHNIEDER Stem Cell For Dummies 2070, p3.

^۲ - نژادسروری، نسرین تحقیقات سلول‌های بنیادی و ضرورت قانونگذاری، اخلاق پزشکی، سال ۵، ش ۱۷.

ساختار رساله

این رساله از دو بخش تشکیل شده است.

بخش اول: کلیات و مفهوم شناسی موضوعی کاربرد های سلول های بنیادی از دو فصل تشکیل شده است فصل اول با عنوان: مفهوم شناسی موضوعی است مطالب این بخش با هدف شناخت موضوع در فصل اول ضمن بیان ویژگی های خاص سلول های بنیادی و شیوه های تولید آن به بیان مشکلات و چالش های پیش رو در زمینه استحصال و کاربرد پژوهشی و درمانی سلولهای بنیادی پرداخته است. و در فصل دوم: با عنوان مراحل موضوع شناسی و فرایند حکم شناسی در تحقیقات سلول های بنیادی ضمن تبیین ضرورت موضوع شناسی در مستحدثات فقه پزشکی مراحل رسیدن به استنباط شرعی و فرایند حکم شناسی را در این حوزه بیان گردیده است.

بخش دوم: با عنوان مبانی فقهی حقوقی کاربرد های سلول های بنیادی این بخش در دو فصل تنظیم گردیده است:

فصل اول با عنوان مبانی فقهی حقوقی استحصال سلول های بنیادی در سه مبحث ذیل تدوین گردیده است. مبحث اول: نظریه پردازی های فقهی در حیات سلول های رویانی
مبحث دوم: بررسی چگونگی ولوج روح در جنین
مبحث سوم: استحصال سلول های بنیادی از دیدگاه فقه و حقوق
فصل دوم با عنوان مبانی فقهی حقوقی کاربرد های درمانی سلول های بنیادی در چهار مبحث تدوین گردیده است.

مبحث اول: مسئولیت و ضمان پزشکی و کادر درمان در تحقیقات درمانی سلول های بنیادی
مبحث دوم: ماهیت و چگونگی صحت قرارداد های درمان سلول های بنیادی
مبحث سوم: جایگاه رضایت و برائت در تحقیقات درمانی سلول های بنیادی
مبحث چهارم: جبران خسارت در کاربرد های سلول های بنیادی

روش و نتایج پژوهش

روش تحقیق در این رساله با توجه به میان رشته ای بودن موضوع درمباحث نظری توصیفی-تحلیلی است و در بخش علمی گرد آوری اطلاعات از طریق مقالات ارائه شده در مجلات معتبر علمی، پژوهشی و در بسیاری از موارد با روش مصاحبه با صاحب نظران و پژوهشگران این حوزه از جدیدترین روش های علمی مطلع می شدم شرکت در کنگره های بین المللی بهترین راه آشنایی من با چالش های حقوقی و اخلاقی جهانی بود همچنین ارتباط با پژوهشگران دیگر کشورها که در این حوزه فعال هستند بسیار راه گشا بود. یکی از مهمترین دغدغه های من که انگیزه اصلی این تحقیق شد علاقمندی من به استفاده از تجارب علمی که در رشته کارشناسی مامایی داشتم برای

پژوهش یک موضوع میان رشته ای بود تا بتوانم با یک نگاه وسیعتر به ادله روایات در موضوعات مورد نظر بپردازم.

شبهه سازی درمانی موضوع مرتبط با سلول های بنیادی بود که در پایان نامه ارشدم با عنوان بررسی یافته های موجود در شبهه سازی انسان با رویکرد قرآن و روایات در سال ۱۳۸۷ به اختصار پرداخته شده بود لذا با توجه به ضرورت و اهمیت کاربرد های سلول های بنیادی تصمیم گرفتم به تفصیل به آن بپردازم و موضوع پایان نامه را با هدف ادامه کار پژوهشی ام و تکمیل آن به تصویب رساندم.

اولین گام خود را در سال ۹۳ جهت گرد آوری منابع مرتبط برداشتم از این رو کتابخانه های تخصصی پژوهشگاه رویان، پژوهشگاه ابن سینا (شهید بهشتی)، علوم پزشکی تهران و کتابخانه ملی را جهت یافتن منابع بررسی کردم ولی تقریباً دست خالی برگشتم در این میان مطلع شدم گروه اخلاق پژوهشگاه ابن سینا نتیجه طرح پژوهشی را در این زمینه به صورت کتاب با عنوان سلول های بنیادی اخلاق و حقوق منتشر کرده است.

به هر صورت بعد از گذران مراحل کتاب به دستم رسید از آنجا که طرح پژوهشی بود و چندین استاد روی آن کار کرده بودند کتاب درخوری بود ولی در حوزه فقهی تقریباً مطلبی نداشت در انتهای کتاب پیشنهاد کار در حوزه فقهی به پژوهشگران داده شده بود. این کتاب در حوزه حقوق سایر کشورها کتاب خوبی بود

در گام دوم مصاحبه با پژوهشگران در حوزه سلول های بنیادی را از واحد سلول های بنیادی رویان شروع کردم و با آقای دکتر بهاروند و جناب آقای دکتر نصر مسئول تیم سلول های بنیادی جلساتی داشتم ایشان پیشنهاد دادند که حتماً کتاب سلول های بنیادی به زبان ساده که ترجمه تیم دکتر بهاروند بود و تا آن زمان از زیر چاپ بیرون نیامده بود مطالعه کنم این کتاب مفصل از جنبه علمی، کاربردهای سلول های بنیادی، خصوصیات آن و چالش های پیش رو را به زبان ساده بیان کرده است.

تشویق این بزرگواران مرا مصمم تر به ادامه کار کرد از این رو قدم بعدی خود را در جهت پیدا کردن موضوعات مرتبط با سلول های بنیادی در کتابخانه اخلاق شهید بهشتی از سال ۹۴ تا پایان سال برداشتم.

تمام کتابها و مقالات که در زمینه حقوق پزشکی، اخلاق پزشکی، اخلاق زیستی، تقریباً همه را بررسی کردم انصافاً این کتابخانه بسیار راهگشا بود چرا که تمام منابع اخلاقی و حقوقی و فقهی در زمینه حقوق پزشکی در یک جا جمع بود. دو پایان نامه با عناوین ۱- بررسی جواز استفاده از سلول های بنیادی در فقه و حقوق، زهرا کرمی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران شمال ۲- رویکرد حقوقی بر کاربرد درمانی سلول های بنیادی، زینب محمدی، ۱۳۸۶، دانشگاه بین المللی امام خمینی، قزوین تدوین شده بود، که در هر دو پایان نامه محور اصلی کار روی چالش های تولید سلول های بنیادی و تخریب رویان آزمایشگاهی بود.

تا آن جا که من بررسی کردم تمام مقالات و پایاننامه های مرتبط به موضوع چالش تخریب رویان طی فرایند تولید سلولهای بنیادی و جواز مشروعیت تولید سلول های بنیادی پرداخته شده است. از این رو در ابتدای شروع تدوین رساله تصمیم گرفتم به این موضوع نپردازم اما در جریان مطالعاتم به دلالت بعضی از روایات با توجه به یافته های جنین شناسی رسیدم که مطالب نو و جدید در زمینه حرمت اتلاف نطفه بود به همین جهت یکی از فصل های بخش دوم را به این موضوع پرداختم سومین گام و اولین مرحله تدوین رابا فصل بندی شروع کردم و کار بسیار سختی بود در این اثنا،اطلاع یافتم که نهاد ریاست جمهوری مرکزی را جهت کارهای نظری در زمینه چالش های حقوقی اخلاقی و فقهی راه اندازی کرده اند، بسیار خوشحال شدم و در پی رایزنی هایی به امید راهنمایی از آن مرکز متوجه شدم هنوز در ابتدای کار هستند. و به فصل بندی نرسیده اند. در تدوین این رساله فصول زیادی را ابتدا در نظر داشتم ولی وقتی به اواسط کار رسیدم آن ها را به خاطر وسعت کار محدود کردم و به فصل بندی موجود در رساله رسیدم لازم به ذکر است روش کلی من در تحلیل داده ها با استفاده از دستاوردهای علمی و تبیین و شناسایی موضوع و بازگرداندن فروع جدید به اصول پایه و تطبیق کلی بر مصادیق خارجی است. جنبه نو آوری این رساله پرداختن به چالش های کاربرد پژوهشی و درمانی در زمینه سلولهای بنیادی است و دستاورد علمی آن ارائه مقالات زیر است.

• احمدخان بیگی، خدیجه، ضرورت توازن منطقی بین پژوهش های سلولهای بنیادی و تدوین کدهای حقوقی]

• کنگره بین المللی حقوق ژنتیک، یزد آذر ۹۵

AhmadKhanbaigi Legal Challenges in Stem Cells Application:Codifying Legal Codes Yakhteh,2016

AhmadKhanbaigi The Influence of Islamic Life on Fertility Health INTERNATIONAL JOURNAL OF FERTILITY STERILITY2016

AhmadKhanbaigi ,KH,Abbasi, M,Nasr Esfahani,MH,The Necessity of Religious Jurisprudence and Juridical studies in Treatment of Stem Cells, Yakhte,2015

Ahmad Khan Beigi , Khadijeh , Human Cloning, the Holy Quran, and Divine Presumptions ,MEFS 2010 Congress

-Ahmad Khan Beigi , Khadijeh , The Science Miracle of Holy Quran: The Stem Cells, The

Royan International Congress , 5th Congress on Stem Cell Biology & Technology . 2010

Ahmad Khan Beigi , Khadijeh , The influence of imamiyya Fiqh on Human cloning and Comparisons With Sunni Jurists` Views , Iranian Journal of Biotechnology (IJB) , February 2011 .

احمدخان بیگی، خدیجه و مظاهری، محمد مهدی، شبیه سازی انسان و دیدگاه های مقامات و مراجع

دینی، نامه الهیات، سال دوم، شماره پنجم، ۱۳۸۷